

Okvir za smanjenje rizika od katastrofa iz Sendaija 2015 –2030.

Finansirano kroz IPA DRAM program – finansirala Evropska unija

Okvir za smanjenje rizika od katastrofa iz Sendaija za period 2015 –2030.

Okvir za smanjenje rizika od katastrofa iz Sendaija za period 2015 – 2030. je međunarodni dokument globalnog karaktera koji je usvojilo 187 Zemalja članica Ujedinjenih nacija (uključujući i Bosnu i Hercegovinu) na Svjetskoj konferenciji koja je održana u periodu od 14. do 18. marta 2015. godine u Sendaiju u Japanu i koji je prihvatila Generalna skupština Ujedinjenih nacija (u daljem tekstu: Sendai okvir). Nasljednik je Hyogo okvira: Izgradnja otpornosti naroda i zajednica na katastrofe, koji je bio na snazi od 2005 do 2015. godine kao prvi sveobuhvatni međunarodni sporazum u oblasti smanjenja rizika od katastrofa. Sendai okvir je rezultat trogodišnjih konsultacija i međuvladinih pregovora uz potporu Ureda Ujedinjenih nacija za smanjenje rizika od katastrofa (u daljem tekstu: UNISDR)¹. UNISDR je zadužen za potporu provedbe, praćenje i revidiranje Sendai okvira.

Zemlje članice Ujedinjenih nacija su naglasile potrebu smanjenja rizika od katastrofa i prilagođavanje klimatskim promjenama kada su postavljeni Ciljevi održivog razvoja² naročito zbog nedovoljnog fokusa Milenijumskih ciljeva razvoja na smanjenje rizika od katastrofa i otpornost.

Sendai okvir prepoznaje državne institucije kao primarne aktere odgovorne za smanjenje rizika od katastrofa i nalaže da se ta odgovornost dijeli sa drugim akterima, uključujući lokalne vlasti, privatni sektor, nevladin sektor i dr. Sendai okvirom je izražena potreba za fokusiranom aktivnošću kroz sve sektore na državnom, entitetskom, kantonalnom i lokalnom nivou u sljedeća 4 prioriteta:

Prioritet 1	Prioritet 2	Prioritet 3	Prioritet 4
Razumijevanje rizika od katastrofa	Jačanje upravljanja rizicima od katastrofa	Ulaganje u smanjenje rizika od katastrofa radi povećanja otpornosti	Jačanje pripravnosti na katastrofe za efikasan odgovor i za unaprijeđenu ponovnu izgradnju

U procesu podrške procjeni globalnog napretka u postizanju rezultata i sveukupnog cilja ovog okvira, dogovoreno je sedam globalnih ciljeva. Ti ciljevi se mjere na globalnom nivou kroz ostvarivanje odgovarajućih indikatora.

¹ Generalna skupština UN usvojila je Međunarodnu strategiju za smanjenje rizika od katastrofa u decembru 1999. godine i uspostavila Ured Ujedinjenih nacija za smanjenje rizika od katastrofa – UNISDR za osiguranje njegove primjene, kao dio sekretarijata UN-a. Mandat UNISDR je proširen 2001. godine i služi kao mjesto kontakta u sistemu Ujedinjenih nacija kako bi se osigurala koordinacija i sinergija između aktivnosti smanjenja rizika od katastrofa sistema Ujedinjenih nacija i regionalnih organizacija i aktivnosti na socio-ekonomskom i humanitarnom polju (Rezolucija Generalne skupštine UN 56 / 195).

² eng. Sustainable Development Goals - SDG

7 globalnih ciljeva su:

Cilj A: Znatno smanjiti globalnu smrtnost uzrokovanu katastrofama do 2030. godine, kako bi se smanjio prosjek globalne stope smrtnosti za 100.000 u deceniji 2020–2030. godine u odnosu na period 2005–2015.

Cilj B: Znatno smanjiti broj ljudi pogođenih katastrofama na globalnom nivou do 2030. godine, kako bi se smanjio prosjek za 100.000 u deceniji 2020–2030. u odnosu na period 2005–2015.

Cilj C: Smanjiti direktne ekonomske gubitke uzrokovane katastrofama u odnosu na globalni bruto domaći proizvod (BDP) do 2030. godine.

Cilj D: Znatno smanjiti štetu od katastrofa na ključnoj infrastrukturi i ometanje pružanja osnovnih usluga, među njima zdravstvenih i obrazovnih ustanova, pored ostalog i razvijanjem njihove otpornosti do 2030. godine.

Cilj E: Znatno povećati broj zemalja s nacionalnim i lokalnim strategijama smanjenja rizika od katastrofa do 2020. godine.

Cilj F: Znatno poboljšati međunarodnu saradnju zemalja u razvoju putem adekvatne i održive podrške za unaprjeđenje njihovih nacionalnih aktivnosti na provedbi ovog okvira do 2030. godine.

Cilj G: Znatno povećati dostupnost i pristup sistemima ranog upozoravanja za višestruke opasnosti i informacijama i procjenama o riziku od katastrofa do 2030. godine.

Monitoring Sendai okvira

Generalna skupština Ujedinjenih nacija je 2. februara 2017. godine podržala preporuke Otvorene međuvladine ekspertske radne grupe za indikatore i terminologiju kroz usvajanje Rezolucije A/71/644. Po ovoj rezoluciji, UNISDR je zatražio da se poduzmu tehničke mjere i sačine tehničke smjernice³ za zemlje članice UN-a.

Za mjerenje globalnog progressa u implementaciji Sendai okvira identifikovan je set od 38 indikatora. S time u vezi UNISDR je u decembru 2017. godine organizovao tehničku radionicu u cilju objavljivanja Monitoring Sendai okvira. Tokom tehničke radionice prezentovan je sistem za monitoring u vidu web-platforme koja je otvorena i dostupna od mjeseca marta 2018. godine. Web-platforma omogućava unošenja podataka, analitičke mogućnosti kao i različite nivoe primjene (globalne, regionalne, nacionalne, lokalne). UNISDR je ustupio i drugi alat – DesInventar Sendai – koji omogućava zemljama da na dnevnoj i operativnoj bazi sistematično prikupljaju, dokumentuju i analiziraju podatke o gubicima koji su nastali u nesrećama uzrokovanim prirodnim opasnostima.

³ The Technical Guidance for monitoring and reporting on progress in achieving the global targets of the Sendai Framework: <http://www.preventionweb.net/publications/view/54970>

DesInventar Sendai je nova verzija već dobro testiranog softvera koji obuhvata sve indikatore i podatke koji su potrebni za monitoring ciljeva od A do D Sendai okvira, koji su usklađeni sa indikatorima ciljeva 1, 11 i 13 Ciljeva održivog razvoja.

Među brojnim novim karakteristikama, DesInventar Sendai dopušta i korištenje Sendai okvira metapodataka⁴ i time omogućava opisivanje indikatora koji dopuštaju detaljnije razvrstavanje podataka. DesInventar korisnici su vrlo lako prebacili podatke iz stare baze u novi DesInventar Sendai sistem.

Postojeća struktura baze podataka je unaprijeđena na osnovu:

- Sendai indikatora,
- Hazarda (opasnosti), i
- Razvrstavanja podataka prema Sendai okviru.

The screenshot displays the 'SENDAI FRAMEWORK FOR DISASTER RISK REDUCTION' interface. At the top, there are navigation tabs: HOME, ANALYSIS, DOWNLOAD, and ABOUT. Below this is a menu bar with options: Region, Geography, Events, Causes, Extension, Query, Edit Data, Data Entry, Admin, and Security. The main content area is titled 'Region Peru - Derby - [ped]' and includes a search bar with 'Find serial:' and a 'S' button. Below the search bar, there are several input fields: 'Serial:' (700048), 'Date (YMD):' (1970 1 10), 'Duration (d):', 'Source:' (EIC 10.01.70), and 'Status:' (Approved). Further down, there are dropdown menus for 'Departamento:' (PASCO), 'Provincia:' (OXAPAMPA), and 'Distrito:' (VILLA RICA). Below these are fields for 'Event:' (EPIDEMIC), 'Location:' (Puente Paucartambo), and 'GLIDEnumber:'. A 'Cause:' dropdown is set to 'OTHER', and there is a 'Description of Cause:' field. The main section is titled 'EFFECTS' and 'Sendai Framework Target A'. It contains a paragraph of instructions: 'Please record in this section human losses (in number of people) needed for Target A, Number of deaths and missing persons attributed to disaster. These fields will be used to compute Indicators A2, A3, B2, B5 and others. If possible, enter disaggregated figures and use the Σ button to calculate the sum of each subgroup, and then the Σ button of the overall category to obtain to total of the group'. Below this are two main sections: 'Number of deaths (A-2)' and 'Number of missing (A-3)'. Each section has a 'Total' field with a Σ button, a 'By sex:' table with 'Female' and 'Male' rows, a 'By Age:' table with 'Children', 'Adult', and 'Elder' rows, and an 'Other disaggregation:' table with 'With disabilities' and 'Below Poverty Line' rows. For 'Number of deaths (A-2)', the total is 14, with 0 females and 6 males. By age, there are 3 children, 9 adults, and 2 elders. Other disaggregation shows 1 with disabilities and 14 below the poverty line. For 'Number of missing (A-3)', the total is 2, with 0 females and 2 males. By age, there are 0 children and 2 adults. Other disaggregation shows 0 with disabilities and 2 below the poverty line.

⁴ Metapodaci (engl. *metadata*, *meta data*, *metainformation*) predstavljaju „podatke o podacima“ u bilo kojem medijumu. To su podaci koji opisuju karakteristike nekog izvora u digitalnom obliku. Korisni su kod pregledanja, prenosa i dokumentovanja nekog sadržaja. U digitalnom smislu to su „strukturirani podaci koji opisuju, objašnjavaju, lociraju ili na neki drugi način omogućavaju lakše upravljanje resursima.

Sistem upravljanja informacijama o nesrećama - DesInventar

Sistem upravljanja informacijama o nesrećama - DesInventar je softverski alat koji pomaže da se prikupe informacije o gubicima tokom nesreća i analiziraju trendovi o uticaju nesreća na organizovan način. DesInventar projekat je počeo 1994. godine kada je kreiran kao zajednički konceptualni i metodološki okvir bazirana na Mreži socijalnih studija u prevenciji nesreća u Latinskoj Americi. Sistem je usmjeren na evidentiranje, konsultacije i prikaz informacija o nesrećama sa malim, srednjim i velikim posljedicama.

Postojeći podaci, novinski članci i institucionalni izvještaji u devet zemalja Latinske Amerike su korišteni kao glavni izvor informacija o nesrećama. Ovaj pristup su sponzorirali UNISDR i Razvojni program Ujedinjenih nacija - UNDP, koji podržavaju implementaciju sličnih sistema u Karibima, Aziji, Africi i Europi. Razvoj koncepta, metodologija i softverski alat su nazvali Sistem upravljanja informacijama o nesrećama – DesInventar⁵.

Danas više od 80 zemalja koriste DesInventar sistem. Oficijelna web stranica DesInventara je <http://www.desinventar.net> DesInventar (DesInventar metodologija) uključuje softverski proizvod koji se sastoji iz dvije komponente:

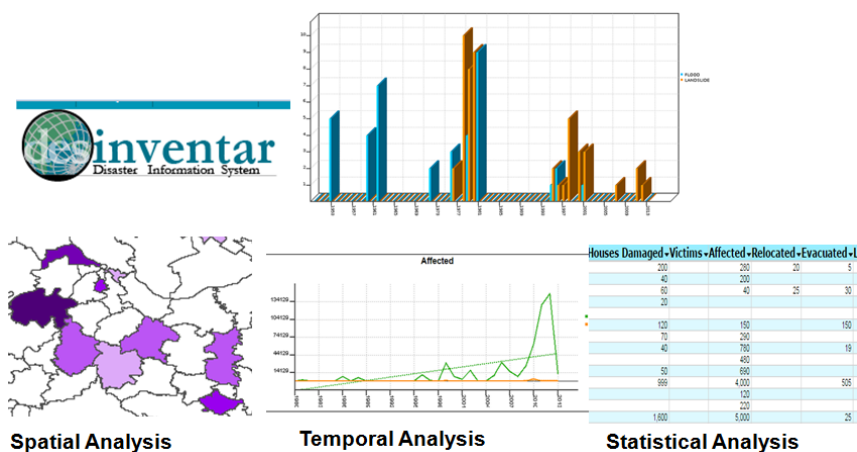
- **Administracija i Modul unosa podataka** je baza podataka sa predefinisanim indikatorom gubitaka koji se unosi u karticu podataka.
- Polja u kartici podataka uključuju:
 - o podatke o vremenu i prostoru,
 - o podatke o vrsti događaja,
 - o uzrocima,
 - o izvorima informacija,
 - o direktni i indirektni uticaji na ljudsko zdravlje, kuće, infrastrukturu i ekonomski sektor.
- **Analitički modul** koji dozvoljava da korisnik prostorno analizira podatke gubitaka, trendove, razrađuje primjere profila rizika i ima pristup bazi podataka u slučaju upita. Upit može da uključuje odnose između različitih varijabli od posljedica, tipova događaja, uzroka, lokacije, datuma, itd. Ovaj modul dopušta da se u isto vrijeme navedeni podaci prikažu tabelarno, grafičkim i tematskim mapama.

DesInventar metodologija predlaže da se koriste historijski podaci te da se podaci posljedica nesreća prikupljaju na sistematičan način čime se prikazuje osjetljivost specifičnog geografskog prostora na određene hazarde (opasnosti). Podaci moraju biti prikupljeni kroz praćenje određenog seta standarda. Prikupljeni podaci dobijaju svoju vremensku i geografsku dimenziju i razvrstavaju se u relativno male geografske jedinice, obično administrativne jedinice.

⁵ šp. Sistema de Inventario de Desastres – DesInventar.

Osnovni kriteriji koji prate DesInventar:

- Svi sadržaji moraju imati iste varijable mjerenja posljedica i iste homogene i osnovne klasifikacije događaja,
- Prikupljene i obrađene informacije moraju biti unesene u određenoj vremenskoj skali i geo-referencirani,
- Informacija koja je sadržana u DesInventaru **MORA** biti prostorno razvrstana kako bi pokazala (i kasnije analizirala) posljedice nesreće na lokalnom nivou. Za evidenciju nesreća na državnom nivou, preporučljivo je da je minimalni nivo razvrstavanja ekvivalentan opštinskom nivou, obično jedan ili dva nivoa ispod prve administrativne/političke podjele, zavisno od zemlje. DesInventar baza podataka se u potpunosti može prilagoditi ustavnopravnoj strukturi Bosne i Hercegovine,
- Podaci mogu biti analizirani prateći postojeće metodologije, počevši sa preliminarnom analitičkom metodologijom, koja daje korisnicima razumijevanje posljedica nesreća i katastrofa u zemlji ili regionu, mogućnosti komparacije istraživanja i podrške procesu odlučivanja koji je u vezi sa aktivnostima smanjenja rizika od katastrofa (uključujući procjenu rizika) i upravljanje rizikom u cjelini.

DesInventar sistem u zemljama Zapadnog Balkana i Turskoj

Na prostoru Zapadnog Balkana Albanija i Srbija, te Turska donijele su odluku da usvoje i koriste DesInventar bazu podataka o gubicima.

Albanija

U Albaniji je instaliran DesInventar sistem koji održava civilna zaštita. U bazu podataka su unešeni podaci 4861 kartica za period **od 1851. do 2015. godine**. Najveći broj smrtnih slučajeva u Albaniji je, na što ukazuje DesInventar baza podataka, povezan sa zemljotresima – 799 mrtvih; u poplavama – 267 mrtvih za cijeli period za koji su uneseni podaci. Najveća šteta na kućama je vezana za zemljotres – 80.137, za poplave – 18.886 i bujične poplave – 13.865 kuća.

Srbija

Sektor za vanredne situacije pri Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srbije je 2013. godine uveo DesInventar sistem za prikupljanje podataka o štetama od nesreća. Važeća baza podataka sadrži 857 kartica i pokriva vremenski okvir **od 1980. godine do 2017. godine**. Najveća stopa mortaliteta u Srbiji prema DasInventaru je vezana za poplave – 30 mrtvih, snježne oluje – 18 mrtvih, smrzavanje – 121 mrtvo lice za navedeni period unošenja podataka. Najviše kuća je uništeno usljed poplava – 50.220 kuće, zemljotresa – 14.992 kuće i oluje sa gradom – 8.594 kuće.

Turska

DesInventar sistem u Turskoj koristi Predsjedništvo za upravljanje krizama i vanrednim situacijama – AFAD. Baze podataka za gubitke tokom nesreća u Turskoj se oficijelno nazivaju TABB: <https://tabb.afad.gov.tr/> . To je zapravo arhiva razvijena na DasInventar metodologiji. Sistem je prilagođen stanju u Turskoj tj. tipičnim nesrećama, indikatorima i njihovim posljedicama. U osnovi kartica podataka su dodata polja i indikatori specifični za teritorij Turske. Baza podataka sadrži 49.542 kartice podataka **od 1909. godine do danas**. Prema TABB bazi podataka najveća stopa mortaliteta i šteta na kućama je vezana za Zemljotrese: 95.544 mrtvih; 1.238.599 uništenih kuća.